

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
Maria Kilnäs
010-224 4721

maria.kilnas@lansstyrelsen.se

Naturvårdsverket

Förslag på Natura 2000-områden där tumlare ska förtecknas som art

Länsstyrelsen i Västra Götalands län föreslår att tumlaren förtecknas som art i följande Natura 2000-områden:

1. Måseskär (SE0520058)
2. Sälöfjorden (SE0520036)
3. Härmanö (SE0520020)
4. Nordre älvs estuarium (SE0520043)
5. Malmöfjord (SE0520057)
6. Pater Noster-skärgården (SE0520176)
7. Soteskär (SE0520188)

Sedan tidigare är tumlare förtecknad som art i Natura 2000-områdena Kosterfjorden-Väderöfjorden (SE 0520170) och Vrångöskärgården (SE0520001).

Gullmarsfjorden (SE0520171) ingick i förslaget som remitterades, men på grund av att Försvarsmakten beforder att förslaget skulle komma att medföra stora inskränkningar på deras verksamheter inne i fjorden, utgick detta område.

Gullmarsfjorden ligger utanför de prioriterade områden som Aquabiota har föreslagit ska skyddas och tumlarna besöker i huvudsak endast området vintertid när sillen går in i fjordarna.

Länsstyrelsen föreslår inte att några nya Natura 2000-områden ska föreslås för tumlare.

Bakgrund

Enligt regeringsbeslut den 9 jan 2014 ska länsstyrelserna lämna förslag till nya Natura 2000-områden och kompletteringar av redan föreslagna områden. Utgångspunkten för förslagen ska vara att åtgärda de brister i nätverket Natura 2000 som framgår av resultat från Europeiska kommissionens utvärderingar samt eventuella andra nationellt identifierade brister i nätverket. Länsstyrelsen i Västra Götalands län har bland annat fått i uppdrag att föreslå nya områden för tumlare (*Phocoena phocoena*).

Som stöd för utpekandet av fler områden för tumlare, har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) gett i uppdrag åt tumlareexperter på Aquabiota Water Research att sammanställa och ta fram nytt underlag åt länsstyrelserna samt att peka ut områden som bör skyddas.

De största negativa påverkansfaktorerna som har identifierats av Aquabiota för tumlare är:

- bifångster i stormaskiga bottensatta garn,
- undervattensbuller, till exempel från fartygs- och båttrafik (inklusive ekolod), pålning och andra undervattensarbeten, undervattenssprängningar samt olika seismiska undersökningar.

Förtecknandet av tumlare i Natura 2000-områden innebär att fisket kan behöva regleras och att vissa åtgärder måste vidtas för att minska påverkan på tumlare vid olika former av anläggningsarbeten, både inom området och i angränsande vatten.

När det gäller påverkan från fartygstrafik och fritidsbåtar i form av motorbuller eller ljud från ekolod, är det inte något som prövas inom ramen för Natura 2000. Frågan om att minska störningarna från dessa är istället något nationella myndigheter behöver arbeta med i samarbete med branschorganisationer.

Motivering

Länsstyrelsen har gjort bedömningen att den negativa påverkan på tumlarna framförallt sker i kustnära områden och i områden grundare än 70 meter.

Genom att förteckna tumlare i redan befintliga områden i yttre kustbandet, kommer det att behövas ta hänsyn till tumlarna i verksamheter längs med hela kusten, eftersom tumlarna rör sig över stora områden. I kombination med ett införande av regler om en obligatorisk användning av pingers i stormaskiga garn grundare än 70 meter även utanför Natura 2000-områdena, bedöms tumlarna få ett tillräckligt skydd (se stycket om *Påverkan från garnfisket* nedan).

Länsstyrelserna ansvarar för riksintresset för Natura 2000-områden (4 kap 8 § MB). Från intresset av artskydd och Natura 2000-hänsyn föreslår länsstyrelsen att tumlaren bör förtecknas även i tre områden som Försvarsmakten avstyrker på grund av att det kan påverka deras verksamheter inom sjöövningområdet R160 Skagen.

Länsstyrelsen gör bedömningen att även dessa områden bör ingå för att tumlaren ska få ett tillräckligt skydd längs med kusten och för att nätverket av skyddade områden annars skulle brytas av.

Länsstyrelsen är dock medveten om Försvarsmaktens invändningar och vill därför lämna det slutliga avgörandet i enlighet med 3 kap 9 § MB, till regeringen.

Synpunkter från remissinstanserna

Förutom Försvarsmakten har Sjöfartsverket en del invändningar, bland annat att remissen saknar en konsekvensbeskrivning kring vad ett utpekande av områdena kan innebära och påpekar att flertalet av områdena korsas av allmänna farleder där riksintresset kommunikationer (sjöfart) kan komma att påverkas negativt. Sjöfartsverket ser det också som önskvärt att en helhetsbild av alla tilltänkta områdesskydd finns på plats innan myndigheten kan ta slutlig ställning i frågan och att det bör finnas en samordning med det pågående arbetet kring havsplanering som utförs av HaV.

Länsstyrelsen har ingen möjlighet att avvakta med sitt förslag tills dess att havsplanen för Västerhavet är på plats. Förslaget till Natura 2000-områden för tumlare i Västra Götaland och Skåne, tillsammans med befintliga områden i Halland, är dock en del av den marina strategi för skydd av områden och arter i Västerhavet som de tre länen gemensamt håller på att ta fram i samarbete med HaV och som kommer att bli ett viktigt underlag till havsplaneringen framöver.

Övriga remissinstanser har inget att erinra (se bilaga 1). Kommunerna och Sveriges fiskares riksförbund är positiva i sin helhet. Transportstyrelsen dock med förbehållet att det inte medför några förbud eller begränsningar för den sjötrafik som passerar i eller i anslutning till områdena. Kustbevakningen påpekar att en eventuell framtida ökad användning av pingers på fiskeredskap i områdena kommer att kräva en ökad kontrollinsats från Kustbevakningen.

Påverkan från garnfisket

Av det underlag Länsstyrelsen har fått från Aquabiota kan utläsas att det främst är i garnfisket det finns en risk att få tumlare som bifångst och då framför allt i stormaskiga garn för sjurygg och piggvar (250 mm maskor), men också i torskgarn (130 mm) och andra plattfiskgarn (grimgarn) med 150-180 mm maskor.

Länsstyrelsen har dels haft ett möte med Sveriges fiskares riksförbund (SFR) och dels ett möte med de fiskare som fiskar sjurygg med piggvars-garn i länet, för att diskutera när/var/hur garnfisket bedrivs i länet och hur påverkan från yrkesfisket kan minimeras i de områdena som Aquabiota föreslår bör skyddas.

Med underlag från ovanstående möten och de tidigare utdragen från loggboksdata för åren 2011-2013, som länsstyrelserna fått från HaV, har Länsstyrelsen fått en bra bild av hur garnfisket bedrivs i länet. Det är ett begränsat fiske med relativt få fiskare (ca 12 båtar fiskar med bottensatta garn). Fisket med stormaskiga garn för sjurygg och piggvar (4 båtar) bedrivs relativt kustnära, i regel grundare än 40 meter.

I viktiga tumlarområden i utsjön består garnfisket dels av fiske med så kallade drivgarn efter makrill eller sill med små maskor (50-70 mm), eller med bottensatta garn med större maskor (torskgarn eller plattfiskgarn). Bottengarnen sätts i regel på djup större än 85 respektive 100 meter, där de inte bedöms påverka tumlarna eftersom de flesta dyken sker grundare än 20-

30 meter. Risken för att tumlarna ska påverkas av fisket i utsjön är därmed så liten att det inte motiverar ett utpekande av ett helt nytt Natura 2000-område enbart för tumlarna. Dessutom har Länsstyrelsen i dagsläget för liten kunskap när det gäller livsmiljöerna i utsjön för att kunna peka ut några fler områden.

Länsstyrelsen gör därför bedömningen att det istället räcker med en obligatorisk användning av pingers i garn med en maskstorlek större än 100 mm vid fiske grundare än 70 meter. Regeln bör gälla både yrkesfiskare och husbehovsfiskare. Länsstyrelsen kommer att föreslå HaV detta.

Både SFR och yrkesfiskarna som fiskar sjurygg är positiva till att använda pingers för att minimera bifångsten av tumlare i de områden där det behövs.

I detta beslut har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat och naturvårds-
handläggare Maria Kilnäs på Naturavdelningen har varit föredragande.
I beslutet har naturvårdsdirektör Sven Swedberg på Naturavdelningen, läns-
fiskekonsulenterna Fredrik Larson och Lars Molander på Vattenavdelningen
samt planhandläggare Roger Lind på Samhällsbyggnadsenheten också
deltagit.

Lisbeth Schultze

Maria Kilnäs

Detta är ett digitalt fattat beslut och saknar därför underskrifter.

Bilagor

1. Sammanfattning av remissvaren
2. Tabell
3. Databasutdrag

Kopia för kännedom

Göteborgs kommun
Öckerö kommun
Kungälv kommun
Tjörns kommun
Orusts kommun
Uddevalla kommun
Lysekils kommun
Sotenäs kommun
Energimyndigheten
Försvarmakten
Kustbevakningen
Sjöfartsverket
Transportstyrelsen
Havs- och vattenmyndigheten
Sveriges Fiskares Riksförbund
Svenska Kustfiskarföreningen Väst

Bilaga 1. Sammanfattning av remissvaren

Uddevalla kommun

- Tillstyrker att tumlaren förtecknas som art i Gullmarsfjorden.
- Föreslår att Länsstyrelsen även utreder om tumlaren ska förtecknas i Havstensfjorden-Svälte kile (om detta inte redan har gjorts).

Göteborgs kommun

- Positiva till att tumlaren förtecknas som art i Nordre älvs estuarium.
- Anser det är viktigt att bevarandeplanen för området uppdateras med tydlig information om hur och när under året tumlare kan förväntas använda området, vad som kan skada eller påverka arten och vad som krävs för att den ska finnas kvar.
- Bevarandemål saknas för tumlaren i bevarandeplanen för Vrångö-skärgården.
- Det är viktigt att arten på sikt skyddas även i de viktigaste områdena för arten i Kattegatt.

Kungälv kommun

- Ingen erinran mot förslaget att ta upp tumlare som art i Natura 2000-nätverksområden.

Tjörns kommun

- Miljöavdelningen har inget att erinra.

Sveriges Fiskares Riksförbund

- Vitsordar länsstyrelsens bedömning att inte föreslå fler Natura 2000-områden, utan att tumlare ska förtecknas i redan existerande Natura 2000-områdena (Måseskär, Sälöfjorden, Gullmarsfjorden, Härmanö, Nordre älvs estuarium, Malmöfjord, Pater Noster-skärgården och Soteskär).
- Inväntar inbjudan till möte för diskussioner om hur man kan minimera påverkan från yrkesfisket i de utpekade områdena.

Transportstyrelsen

- Har inget emot förslaget under förutsättning att det inte kommer att medföra några förbud eller begränsningar för den sjötrafik som passerar i eller i anslutning till områdena.

Kustbevakningen

- Har inga synpunkter angående förteckningen som sådan.
- Vill påtala att en eventuell framtida ökad användning av pingers på fiskeredskap i områdena kommer att kräva en ökad kontrollinsats från Kustbevakningen.

Energimyndigheten

- Har inget att erinra.

Försvarsmakten

- Flera av de föreslagna områdena ligger inom det av Försvarsmakten utpekade sjöövningsområdet R160 Skagen som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del.
- Ett inrättande av utökat skydd för tumlare genom Natura 2000 kan medföra inskränkningar i möjligheten att öva på ett sätt som är nödvändigt för att upprätthålla de förmågor som Försvarsmakten ska hålla enligt uppdrag från riksdag och regering.
- Myndigheten avstyrker de områden som berörs av sjöövningsområdet R160 Skagen, då det medför risk för påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del om förslaget antas i sin helhet:
 - Gullmarsfjorden, där Försvarsmakten också har mycket verksamhet inne i fjorden.
 - Malmöfjord (västra området)
 - Härmanö
 - Måseskär
- Försvarsmakten har inget att erinra när det gäller följande områden:
 - Soteskär
 - Pater Noster-skärgården
 - Sälöfjorden
 - Nordre älvs estuarium
- Försvarsmakten framhåller också att det måste framgå tydligt i beslut om nya Natura 2000-områden, liksom i bevarandeplaner, att Försvarsmaktens verksamhet är pågående verksamhet i enlighet med övergångsbestämmelserna tillhörande 7 kap. 28 a § miljöbalken och att kompletterande åtgärder för denna verksamhet inte kräver särskild prövning enligt denna paragraf.

Sjöfartsverket

- Sjöfartsverket ser allmänt positivt på de åtgärder som föreslås.
- En konsekvensbeskrivning kring vad ett utpekande av områdena kan innebära saknas, vilket försvårar ett ställningstagande i frågan.
- Sjöfartsverket vill påpeka att flertalet av områdena korsas av allmänna farleder där riksintresset kommunikationer (sjöfart) kan komma att påverkas negativt om avsikten är att minska undervattensbuller.
- Det bör finnas en samordning med det pågående arbetet kring havsplanering som utförs av HaV, innan definitivt beslut tas om upptagande tumlare som art i de nu föreslagna områdena.
- Sjöfartsverket ser det som önskvärt att en helhetsbild av alla tillänkta områdesskydd i havsområdet finns på plats innan myndigheten kan ta slutlig ställning i frågan.
- Av de områden där tumlaren föreslås bli förtecknad som art, ligger endast Måseskär, Härmanö, Malmöfjord och Soteskär helt inom det lägst prioriterade området som bör skyddas, övriga ligger utanför prioriterade områden.
- De nu föreslagna områdena ligger kustnära och är idag relativt hårt exploaterade av människan, där begränsningar av till exempel undervattensbuller och garnfiske kan få stora ekonomiska konsekvenser.